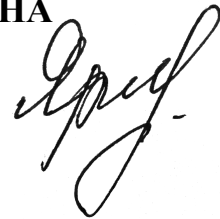

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЯРЧУК АНГЕЛІНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 331.101.6:330.59 (043.3)

**УПРАВЛІННЯ ПРОДУКТИВНІСТЮ ПРАЦІ
В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ**

Спеціальність 08.00.07 – демографія, економіка праці,
соціальна економіка і політика

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Вінниця – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Таврійському державному агротехнологічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Синяєва Людмила Василівна,
Таврійський державний
агротехнологічний університет,
професор кафедри менеджменту.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Антонюк Валентина Полікарпівна,
Інститут економіки промисловості НАН України,
головний науковий співробітник відділу
економічних проблем соціальної політики;

кандидат економічних наук, доцент
Чернушкіна Оксана Олександрівна,
Хмельницький національний університет,
доцент кафедри управління персоналом і економіки праці.

Захист відбудеться «04» червня 2019 року о 10⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 11.051.03 у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса за адресою: 21007, м. Вінниця, вул. Академіка Янгеля, 4.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донецького національного університету імені Василя Стуса за адресою: 21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.

Автореферат розісланий «03» травня 2019 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. С. Якімова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Гідний рівень та позитивна динаміка показників якості життя населення є метою та об'єктивним індикатором ефективності державної політики економічного зростання, якості соціальної інфраструктури та комфорту суспільного буття. В той же час, зміст і реалізація державної політики зростання і добробуту також є залежними від досягнутих параметрів рівня і якості життя населення. Серед комплексу чинників та економічних передумов забезпечення якості життя населення традиційно підкреслюється суспільно важливе значення зростання продуктивності праці як критерія результативності та ефективності діяльності. На індивідуальному рівні зростання продуктивності праці в парадигмі теорії людського капіталу забезпечує переважно прямий вплив на рівень доходів та якість життя конкурентоспроможного фахівця. Що стосується макрорівня впливу продуктивності праці на якість життя, подібна залежність є бажаною, економічно обґрунтованою, хоча не забезпечується лінійно в сучасних умовах, що потребує спеціальних досліджень особливостей формування економічного потенціалу зростання добробуту населення в контексті продуктивності використання ресурсів праці.

Процеси глобалізації економіки, інтеграції України до світового міжнародного економічного простору, потреби формування передумов розвитку економіки знань вимагають нових підходів до пошуку джерел зростання якості життя, тому теоретичне значення та практична необхідність розкриття категорії якості життя в контексті залежності від результативності праці та ефективної діяльності об'єктів на мікро- та макрорівні є високою. Зростання продуктивності праці має винятково важливе значення для досягнення визнаних світовою спільнотою економічних, соціальних і екологічних стандартів життєдіяльності суспільства.

Суттєвий внесок у дослідження значення продуктивності праці та пошук шляхів її зростання внесли відомі вчені: А. Г. Бабенко, О. А. Бугуцький, Д. П. Богиня, В. В. Вітвіцький, Б. М. Генкін, В. С. Дієсперов, Т. А. Заяць, О. І. Здоровцов, М. П. Іоффе, Н. С. Маслов, В. Ф. Машенков, М. Г. Назаров, М. В. Семикіна, С. Г. Струмилін, О. О. Чернушкіна та ін. В їхніх працях досліджено категорійний апарат, чинники впливу на продуктивність праці та механізми її підвищення, базові положення зв'язку продуктивності праці та економічного зростання країни і добробуту населення.

Теоретико-методологічні передумови вивчення категорії «якість життя» були створені класиками соціології М. Вебером, Е. Дюркгеймом, Г. Зіммелем, К. Марксом, Г. Спенсером, П. Сорокіним, які запропонували основні напрями принципової переорієнтації структурної та організаційної політики управління підприємством. Проблему якості і способу життя досліджували також зарубіжні та вітчизняні вчені: В. П. Антонюк, В. Г. Виноградський, В. М. Данюк, О. М. Гладун, О. А. Грішнова, Р. П. Колосова, А. М. Колот, Е. М. Лібанова, Л. С. Лісогор, О. В. Макарова, Г. К. Мелік'ян, В. Г. Никифоренко, Л. К. Семів, Г. К. Черкасов, В. А. Шабалін, Л. В. Шаульська. В їх працях розглядаються важливі аспекти детермінації рівня і якості життя, розробляються соціальні показники способу життя.

Трансформація ресурсної бази сучасної економіки, задачі концентрації та раціонального використання нематеріальних активів зростання обумовлюють нові

аспекти проблематики досліджень, в межах яких вивчаються питання продуктивності праці. В теоретичному контексті актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю подальшої розробки категорії «якість життя» стосовно управління нею як на рівні держави, так і на регіональному рівні; в практичному – затребуваністю соціальною практикою розробки основних напрямів і механізмів підвищення якості життя населення країни у взаємозв'язку із зростанням продуктивності праці. Це й обумовило вибір теми дисертаційної роботи, постановку мети і задач дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематики наукових досліджень Таврійського державного агротехнологічного університету – науково-технічної підпрограми № 3 «Формування ефективної системи менеджменту в умовах транзитивної економіки регіону» (номер держреєстрації 0116U002740, 2016–2020 рр.), в межах якої здійснено комплексне системне дослідження якості життя трудових колективів підприємств та окремих працівників, розглянуто теоретико-методичні та організаційно-правові аспекти управління продуктивністю праці та якістю життя, розроблено механізм управління продуктивністю праці в контексті системи забезпечення якості життя, визначено напрями регулювання продуктивності праці.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є вдосконалення концептуальних та науково-методичних основ управління продуктивністю праці та розробка на цій основі практичних рекомендацій щодо підвищення якості життя.

Відповідно до мети в роботі поставлено і вирішено такі задачі:

дослідити теоретичні основи визначення змісту соціально-економічних категорій «продуктивність праці» та «якість життя»;

проаналізувати концептуальні та методичні засади вимірювання якості життя населення;

обґрунтувати застосування методики когнітивного моделювання і прогнозування впливу продуктивності праці на підвищення якості життя населення;

систематизувати теоретико-методологічні та організаційно-економічні основи дослідження складних систем, до яких відноситься система «продуктивність праці – якість життя»;

розробити науково-методичне забезпечення прогнозування динаміки та взаємного впливу показників продуктивності праці та якості життя;

визначити стратегічні пріоритети управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя;

формалізувати зміст та структуру системи управління якістю життя населення;

побудувати механізм управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення.

Об'єктом дослідження є процеси управління продуктивністю праці та якістю життя населення.

Предмет дослідження – теоретичні, науково-методичні та практичні аспекти управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення України.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дисертації є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з економічної теорії, економіки праці,

менеджменту, управління персоналом. Для вирішення поставлених задач використано такі методи дослідження економічних явищ і процесів: *діалектичний та абстрактно-логічний метод пізнання* – при узагальненні теоретичних та методичних аспектів визначення продуктивності праці, якості життя та формуванні висновків; *монографічний метод* – при вивченні досвіду регіонів, країн у зростанні продуктивності праці та забезпеченні якості життя; *метод аналітичних групувань* – при групуванні підприємств за рівнем продуктивності праці, рівнем життя тощо; *графічний метод, індексний аналіз* – при аналізі тенденцій продуктивності праці та якості життя; *метод побудови когнітивних моделей і метод сценарного моделювання* – при оцінюванні та розробці напрямів удосконалення управління продуктивністю праці; *методи соціологічного дослідження* (метод анкетування та короткочасних моніторингів) – при визначенні основних соціально-економічних мотивів до продуктивної праці і підвищення якості життя.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи України, офіційні матеріали та документи міжнародних організацій щодо управління продуктивністю праці та забезпечення якості життя населення, офіційні видання Державної служби статистики України, тематичні збірники й довідники, матеріали науково-практичних конференцій, періодичних видань, результати власних соціально-економічних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних положень та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення. Основні наукові результати полягають у такому:

вперше:

обґрунтовано стратегічні пріоритети управління продуктивністю праці на основі когнітивного моделювання та аналізу складних систем взаємного впливу показників продуктивності праці та якості життя; специфічними рисами запропонованого підходу є послідовна формалізація процесів управління продуктивністю праці та якістю життя на основі структуризації змісту та параметрів взаємної обумовленості процесів, побудови когнітивної карти, визначення сили взаємного впливу чинників, розробки плану імпульсного моделювання як основи для вибору бажаного сценарію розвитку;

удосконалено:

науково-методологічні основи дослідження внутрішніх зв'язків системи «продуктивність праці – якість життя» в контексті побудови дворівневого механізму управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення, використання якого забезпечує реалізацію когнітивного моделювання та сценарного аналізу;

концептуальні та методичні засади вимірювання якості життя населення, які поєднують, по-перше, формування системи індикаторів якості життя (якість людського капіталу, здоров'я членів суспільства, якість освіти, праці, технологій тощо), по-друге, співставлення показників самоідентифікації, нормативних значень та експертних оцінок якості життя, по-третє, систематизацію параметрів впливу множини факторів на якість життя населення (демографічні, екологічні, освітні, економічні, параметри функціонування ринку праці, охорони здоров'я, дозвілля тощо);

дістали подальшого розвитку:

зміст основних категорій дослідження: «продуктивність праці» визначена як характеристика наявних передумов розвитку економічного потенціалу з метою покращення добробуту населення, що підкреслює суспільне значення взаємообумовленості процесів зростання продуктивності праці та якості життя; «якість життя» визначена як інтегральний показник, що характеризує міру вкладання економічних можливостей суспільства в покращення значущих для населення характеристик умов життя;

теоретичні положення, які розкривають нелінійний характер впливу зростання продуктивності праці на якість життя: продемонстровано ознаки атипового впливу, який характеризується тим, що фактичне зростання продуктивності є проявом адаптації економіки до згортання масштабів економічної діяльності, оскільки відсутнє підтвердження впливу зростання суспільної продуктивності праці на якість життя за комплексом критеріїв, тобто зростання суспільної продуктивності праці обмежено формує економічні умови зростання якості життя населення;

організаційно-інституційні засади управління якістю життя, представлені у формі механізму, який базується на визначенні складових системи якості життя населення, суб'єктів, об'єктів та методів управління якістю життя, альтернативне/комбінаторне застосування яких визначається результатами сценарного моделювання та співставленням нормативних та суб'єктивних показників.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні положення і висновки, наведені в дисертації, доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, впровадження яких сприятиме реалізації запропонованих напрямів управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення України.

Отримані наукові результати впроваджено на регіональному рівні та на рівні підприємств:

на регіональному рівні: в діяльності Управління соціального захисту населення Мелітопольської міської ради Запорізької області (довідка №289/03-27 від 12.12.2018 р.) – рекомендації щодо визначення пріоритетних напрямів зростання продуктивності праці та сприяння покращенню якості життя населення при розробці стратегії розвитку регіону;

на рівні підприємств: у практичній діяльності ТОВ «Мелітопольський автогідроагрегат» (довідка № 431-Н від 09.10.2018 р.) – запропоновано використання механізму управління продуктивністю праці та заходів з удосконалення якості життя, що сприятиме зростанню впливу продуктивності праці на результати господарської діяльності; у практичній діяльності ТОВ «ВКФ «Надія-Грандекс» (довідка № 67 від 18.12.2018 р.) – визначені основні фактори, що впливають на продуктивність праці та якість життя працівників підприємства, розроблено пропозиції щодо визначення пріоритетних напрямів діяльності підприємства з метою зростання продуктивності праці та підвищення якості життя працівників.

Результати досліджень також використовуються в навчальному процесі Таврійського державного агротехнологічного університету при викладанні дисциплін «Економіка праці та соціально-трудова відносини», «Управління персоналом» (довідка № 33-156 від 21.11.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторські розробки теоретичних, науково-методичних та практичних положень щодо управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення та розробки концептуальних підходів до формування стратегічних пріоритетів управління продуктивністю праці. Наукові положення, висновки і рекомендації, які виносяться на захист, одержані автором особисто. З наукових праць, які опубліковані у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є результатом власних досліджень здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки і рекомендації дисертації доповідались і отримали схвалення на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах: «Фінансово-економічні проблеми розвитку сільських територій» (м. Мелітополь, 2014 р.), «Современное общество и наука: социально-экономические проблемы в исследованиях преподавателей вуза» (м. Волгоград, 2015 р.), «Проблеми та перспективи сталого розвитку АПК» (м. Мелітополь, 2015, 2016 рр.), «Наука и инновации – стратегические приоритеты развития экономики государства» (м. Костанай, 2016 р.), «Актуальні соціально-економічні проблеми держави і регіонів: антикризова стратегія і сталий розвиток» (м. Вінниця 2016 р.), «Розвиток соціально-економічних систем у трансформаційних умовах» (м. Бердянськ, 2016 р.), «Соціально-економічний розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення» (м. Бережани, 2018 р.), «Менеджмент результативної трансформації аграрної сфери економіки України» (м. Бережани, 2018 р.), «Соціально-економічні проблеми розвитку бізнесу та місцевого самоврядування» (м. Мелітополь, 2018 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи знайшли своє відображення у 20 наукових працях загальним обсягом 9,50 ум.-др. арк., з них особисто автору належить 7,55 ум.-др. арк., у тому числі 3 розділи у колективних монографіях, 6 статей у наукових фахових виданнях (із них 3 – у співавторстві), 3 статті у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз (із них 1 – у співавторстві), 8 публікацій за матеріалами науково-практичних конференцій (із них 3 – у співавторстві).

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 267 сторінок. Робота містить 44 таблиці, з них 14 таблиць займають 16 повних сторінок, 29 рисунків, з них 2 рисунки займають 2 повні сторінки, 5 додатків на 50 сторінках, список використаних джерел із 221 найменування на 21 сторінці. Обсяг основного тексту дисертації становить 180 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, предмет і об'єкт, сформульовано задачі, розкрито загальну методологію дослідження, відображено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У **першому розділі** «Теоретико-методологічні засади управління продуктивністю праці та забезпечення якості життя» досліджено теоретичні основи визначення змісту соціально-економічних категорій «продуктивність праці» та «якість життя»; проаналізовано концептуальні методичні засади

вимірювання якості життя населення; обґрунтовано застосування методики когнітивного моделювання і прогнозування впливу продуктивності праці на підвищення якості життя населення; систематизовано теоретико-методологічні та організаційно-економічні основи дослідження складних систем, до яких відноситься система «продуктивність праці – якість життя».

На основі теоретичного узагальнення результатів наукових досліджень встановлено, що від рівня і динаміки продуктивності праці залежать рівень і якість життя населення, та соціально-економічний розвиток країни. Вивчення положень наукових теорій дозволило визначити етапи становлення категорії «продуктивність праці» та основні принципи її підвищення.

У роботі уточнено категорійний апарат на основі розширення змісту понять: «продуктивність праці» визначається як характеристика наявних передумов розвитку економічного потенціалу з метою покращення добробуту населення, що підкреслює суспільне значення взаємообумовленості процесів зростання продуктивності праці та якості життя; «якість життя», на відміну від існуючих дефініцій, визначається як інтегральний показник, що характеризує міру вкладання економічних можливостей суспільства в покращення значущих для населення характеристик умов життя.

На основі проведеного дослідження виділено два методологічних підходи до вимірювання якості життя населення. В рамках першого підходу, людина сама визначає основні критерії, які визначають якість життя, і сама їх оцінює. При другому підході умови оцінюються на основі об'єктивних даних (якість житла, умови праці, доступність освіти тощо), будується система соціальних індикаторів, що сприяють найбільш повному відображенню системи формування добробуту, та дозволяють проводити зіставлення з наявними умовами існування людини.

Основою успішного управління є одержання вірогідної інформації про об'єкт дослідження та її оперативний аналіз. За допомогою експертних оцінок з'ясовано, що на систему якості життя впливають дванадцять основних факторів: X_1 – продуктивність праці, X_2 – доходи населення, X_3 – безробіття, X_4 – умови праці, X_5 – демографія, X_6 – екологія, X_7 – соціальні гарантії (державна підтримка), X_8 – освіта, X_9 – інфляція, X_{10} – охорона здоров'я, X_{11} – дозволя, X_{12} – безпека життєдіяльності. При дослідженні системи запропоновані найбільш значущі для об'єкта фактори, які найбільше впливають на якість життя населення, та визначена їх роль у причинно-наслідкових зв'язках.

Проведений аналіз дозволив встановити, що найбільш продуктивним рішенням проблем організації й управління складними системами є застосування когнітивного управління, яке включає такі методи вирішення системних завдань: застосування експертних, статистичних методів ідентифікації складного об'єкту; застосування методів теорії графів; застосування методів теорії управління; застосування методів моделювання сценаріїв; ухвалення рішень в умовах різного роду невизначеності, що сприяє управлінню такими складними системами як продуктивність праці і якість життя.

У другому розділі «Соціально-економічний аналіз продуктивності праці та якості життя» проведено аналіз продуктивності праці як фактору впливу на якість життя населення, апробована методика когнітивного моделювання в управлінні продуктивністю праці та якістю життя, проведений аналіз якості надання послуг у

галузях освіти й охорони здоров'я в країнах-членах ОЕСР і постсоціалістичних країнах.

У ході аналізу даних встановлено, що досліджені в роботі аспекти якості життя населення України – доступ до продуктивної зайнятості з гідними умовами та рівнем оплати праці, ефективні системи освіти та охорони здоров'я, що визначально впливають на ефективність інвестицій в людський капітал, забезпечують провідні передумови формування середнього класу як домінуючої складової соціальної структури суспільства, що, в свою чергу, необхідно для поліпшення соціально-психологічного та соціально-політичного середовища в суспільстві, створює умови для гармонізації штучного, соціального та природного середовищ людського існування. Дослідженням доведено, що в Україні серед чинників рівнів доходів українців освітній рівень традиційно не входить навіть до складу визначальних факторів, що свідчить про низьку віддачу від такої форми інвестицій в людський капітал в існуючих умовах. Стосовно освіти, результати дослідження не виявили ознак суттєвого поліпшення якості життя населення України під впливом зростання продуктивності праці зафіксованого в період 2010–2017 рр.

Застосування когнітивного моделювання дозволило виокремити певні фактори в системі якості життя з розподілом їх на цільові фактори, важелі та індикатори. Саме для цих основних факторів рекомендовано застосувати побудову сценаріїв, з аналізом та подальшим прогнозом показників системи якості життя, а також з детальним обґрунтуванням імовірних ситуацій-сценаріїв розвитку на підставі урахування кількісних та якісних характеристик об'єктів дослідження. На першому етапі когнітивного моделювання визначені базисні фактори, що описують систему показників якості життя. Однією з найпоширеніших когнітивних моделей є когнітивна карта, яка призначена для виявлення структури причинних зв'язків між елементами системи як складного об'єкта, а також для оцінки можливих наслідків, що відбуваються під впливом дії визначених факторів (рис. 1).

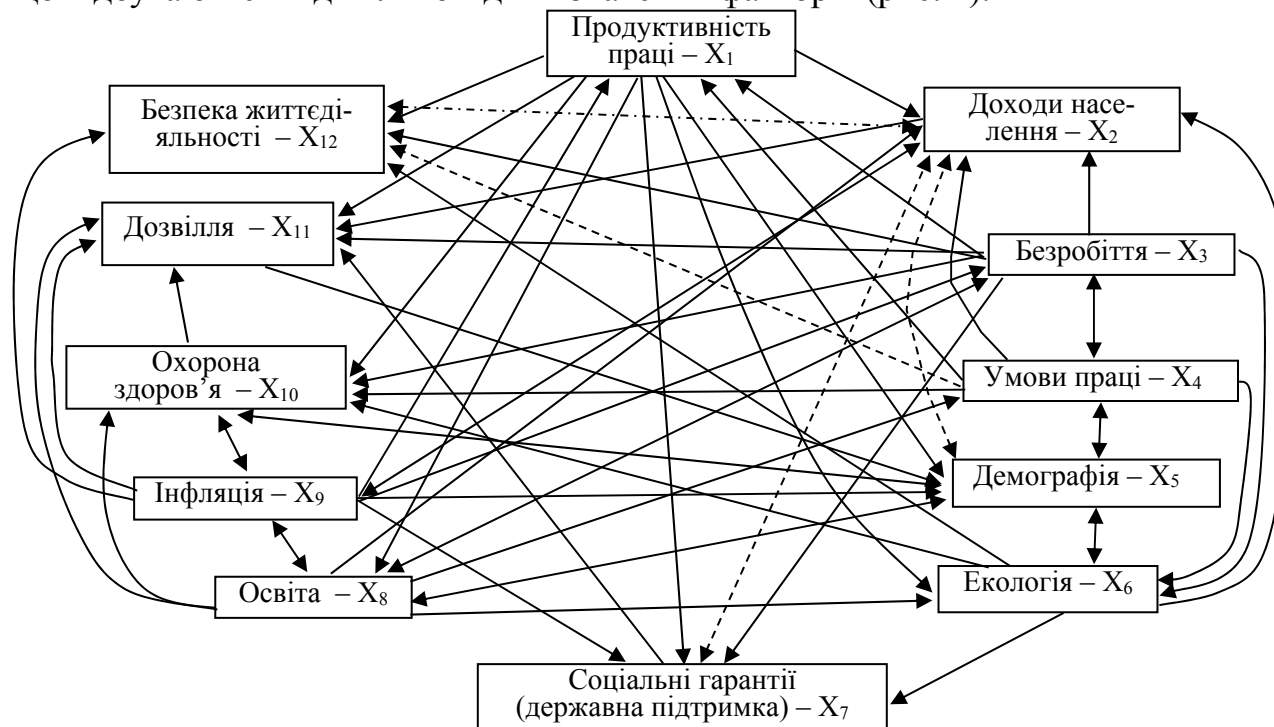

Рис. 1. Когнітивна карта напрямків взаємозв'язків системи «якість життя»*

* розроблено автором

З використанням методики когнітивного моделювання побудована когнітивна модель системи покращення якості життя, що має вигляд функціонального графа, в якому кожна дуга представляє певну функціональну залежність між відповідними базовими факторами, призначена для проведення імітаційних експериментів і вироблення управлінських рішень.

$$G = (V, E), V = \{x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6, x_7, x_8, x_9, x_{10}, x_{11}, x_{12}\}, \quad (1)$$

де V – безліч вершин графа, відповідних зовнішніх і внутрішніх чинників;

E – безліч дуг, що відображають факт безпосереднього впливу параметрів один на одного.

Для визначення позитивного і негативного впливу факторів використовувалися матриці прискорення і гальмування – для всіх стимулюючих та гальмуючих взаємодій чинників. За отриманими матрицями проаналізовано вплив кожного фактора на систему, визначаючи їх вплив саме на систему «якість життя».

У ході аналізу даних з'ясовано, що фактор «продуктивність праці» в сукупності з іншими факторами позитивно впливає на систему, тобто вимагає додаткового дослідження за допомогою сценарного аналізу. Сценарний аналіз дає набір детальних описів послідовності подій, які з прогнозованою вірогідністю можуть призвести до бажаного або планованого кінцевого стану або до можливих наслідків. У результаті сценарного аналізу були виділені п'ять основних мотивуючих факторів (важелів), які впливають на рівень якості життя та вимагають подальшого розгляду і аналізу (табл. 1).

Таблиця 1

Показники основних мотивуючих факторів (важелів) системи якості життя*

	Продуктивність праці, % до ВВП, X_1	Безробіття, % до ВВП, X_2	Умови праці, % до ВВП, X_3	Видатки на соціальне забезпечення та соціальний захист, % до ВВП, X_4	Державні витрати на освіту як % від ВВП, X_5	Рівень життя населення України, Y_1
2010	32,9	8,80	9,7	25,3	6,63	68,9
2011	35,0	8,60	11,1	23,2	5,94	70,0
2012	35,3	8,10	13,2	24,0	6,44	76,9
2013	35,6	7,70	14,1	23,7	6,42	71,1
2014	33,4	9,70	14,2	22,2	5,87	70,5
2015	33,1	9,50	17,4	20,5	5,34	75,1
2016	34,1	9,70	20,3	19,4	5,4	105,5
2017	35,7	9,90	9,7	16,92	4,53	112,3

* розраховано автором

При фіксованому значенні факторів (X_2, X_3) побудовані поверхні, що дозволили визначити тенденцію фактора продуктивність праці при впливі таких факторів, як соціальний захист та освіта:

– лінійна ($R^2=0,68$):

$$Y_1 = 35,47 - 0,579X_4 + 1,95X_5$$

– параболічна ($R^2=0,81$):

$$Y_1 = 105,55 + 23,57X_4 - 114,12X_5 + 3,1127X_4^2 - 27,53X_4X_5 + 61,76X_5^2$$

Для криволінійної залежності (рис. 2) визначено, що найкращі показники продуктивності праці досягаються при найбільших відрахуваннях на освіту, при

додатковій підтримці держави на початковому етапі. Чим більше коштів виділено на освіту, тим менше необхідно коштів на соціальний захист. Це пояснюється тим, що більш автоматизована праця, поліпшення технології дозволить підприємству збільшити випуск продукції при тому ж рівні витрат за рахунок збільшення продуктивності факторів виробництва.

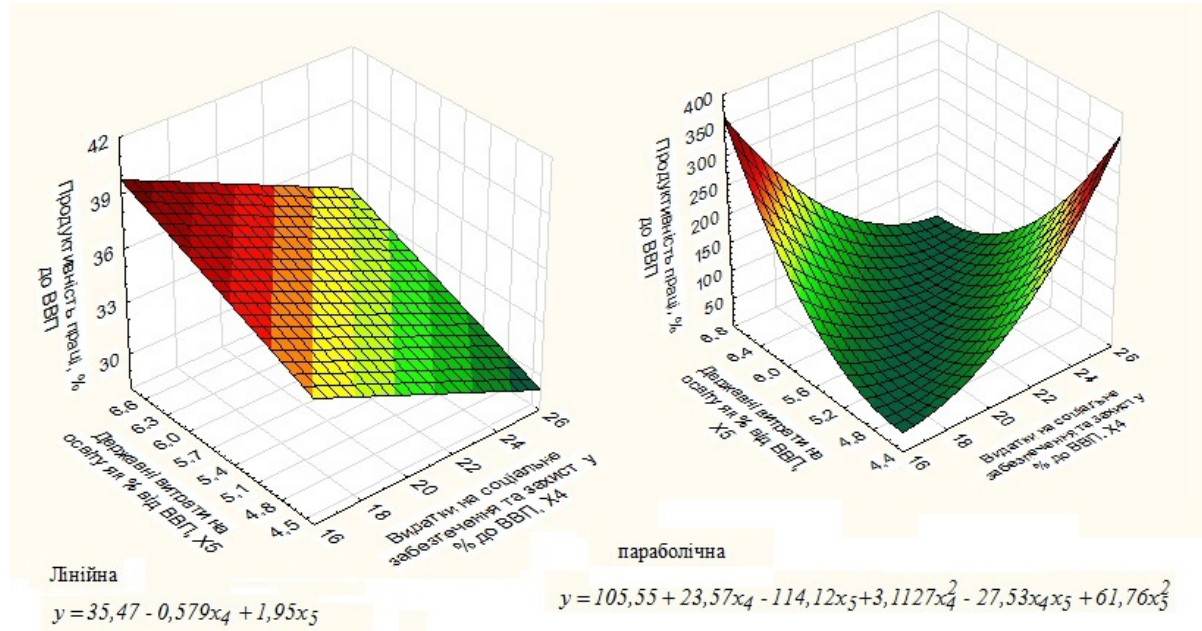

Рис. 2. Регресійні залежності продуктивності праці для факторів X_4 , X_5 (соціальний захист, освіта)*

* розраховано автором

З побудованих 22 сценаріїв виокремлено сценарій 8, де взаємний вплив чинників призводить до найкращих значень показників факторів системи. Сценарій, який призводить до зростання рівня якості життя (рис. 3).

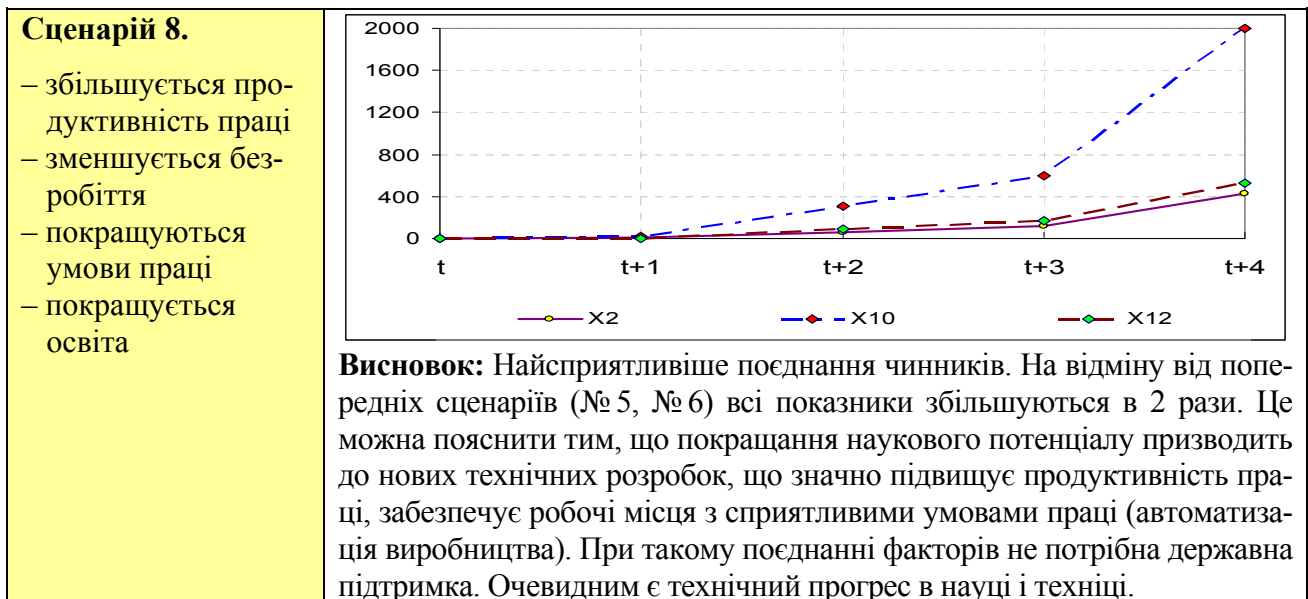

Рис. 3. Сценарій, впровадження якого сприятиме зростанню якості життя*

* розроблено автором

Для кожного фактору отримано прогнозні рівняння лінійної регресії (табл. 2).

Сформована цілісна методика когнітивного моделювання задачі управління якістю життя дозволяє моделювати і оцінювати застосування різних стратегій (перш за все, якісних) при прийнятті управлінських рішень.

Таблиця 2

Прогнозні рівняння лінійної регресії*

Сценарій №8	– зростає продуктивність праці X_1 – скорочується безробіття X_3 – покращуються умови праці X_4 – покращується освіта X_8	R^2
X_2	$Y = 121,56 - 0,05X_1 - 1,89X_3 - 2,58X_4 - 0,79X_8$	0,99
X_{10}	$Y = 25,99 - 0,35X_1 - 0,57X_3 - 0,54X_4 - 0,06X_8$	0,99
X_{12}	$Y = -19,21 + 0,49X_1 - 5,85X_3 + 2,36X_4 - 0,003X_8$	0,99

* розраховано автором

Проведений аналіз якості життя за допомогою методу когнітивного моделювання дає підставу стверджувати, що зростання добробуту населення значною мірою забезпечується і виражається через результати функціонування двох провідних галузей соціальної сфери – освіти й медицини.

Дослідженням доведено, що на людський розвиток найвагомніше впливає обсяг ресурсів, виділених суспільством державному сектору освіти: чутливість значення індексу людського розвитку до зміни ресурсного забезпечення в рази вища чутливості індексу людського розвитку (ІЛР) до змін обсягів ресурсів, що виділяються державному і приватному секторам охорони здоров'я. У результаті проведеного дослідження одержано емпіричне свідчення того, що в постсоціалістичних країнах питомий ВВП на особу і питомий обсяг ресурсів освіти і медицини здебільшого нижчий, порівняно з країнами «старими» членами ОЕСР, а досягнення щодо розмірів ІЛР більшою мірою залежать від обсягів ресурсів соціальної сфери. Розрахунки свідчать, що для постсоціалістичних країн сума трьох невід'ємних коефіцієнтів ступеню по трьох секторах соціальної сфери дорівнює 0,154, а по країнах «старих» членах ОЕСР – сума чотирьох невід'ємних коефіцієнтів ступеню по чотирьох секторах соціальної сфери – лише 0,104. Це свідчить про те, що такі результати відповідають теоретичному баченню «спадної граничної корисності» доходу (для короткострокових моделей) та «спадного ефекту масштабу» (для довгострокових), а також про те, що із зростанням ВВП і розширенням масштабів ресурсів соціальної сфери, поліпшення якості життя населення вимагає все більших і більших додаткових ресурсів, що виділятимуться на освіту й медицину.

У третьому розділі «Організаційно-економічне управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя» проведено моделювання та прогнозування динаміки та взаємного впливу показників продуктивності праці та якості життя; визначено стратегічні пріоритети управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя; формалізовано зміст та структуру системи управління якістю життя населення; побудовано механізм управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення.

Запропонований підхід до формування систем індикаторів якості життя населення України дозволив відстежити та оцінити вплив цілої групи факторів на якість життя населення України: демографічних чинників, які зумовлювали коливання чисельності населення, зміни рівня економічної активності населення, параметрів функціонування ринку праці, що виявлялись через коефіцієнт зайнятості, продуктивності праці, що детермінувала формування економічних передумов розширення зайнятості, а також розподільчих процесів, що проявлялись через частку оплати праці в складі ВВП. Представлені в роботі положення розкривають нелінійний характер впливу зростання продуктивності праці на якість життя: продемонстровано ознаки атипового впливу, який характеризується тим, що фактичне зростання продуктивності є проявом адаптації економіки до згортання масштабів економічної діяльності, оскільки відсутнє підтвердження впливу зростання суспільної продуктивності праці на якість життя за комплексом критеріїв, тобто зростання суспільної продуктивності праці обмежено формує економічні умови зростання якості життя населення.

На основі побудованих когнітивних карт, які розкривають сутність проектної оцінки і стратегічного управління продуктивністю праці, проаналізовано модельні ситуації, одержані за допомогою сценарного моделювання (на когнітивних моделях), що свідчать про наявний взаємовплив систем продуктивності праці і якості життя. Застосований метод може бути покладений в основу обґрунтування необхідних управлінських рішень, спрямованих на зростання якості життя населення.

За результатами проведеного дослідження обґрунтовано організаційно-інституційні засади управління якістю життя, представлені у формі механізму, який базується на визначенні складових системи якості життя населення, суб'єктів, об'єктів та методів управління якістю життя, альтернативне/комбінаторне застосування яких визначається результатами сценарного моделювання та співставленні нормативних та суб'єктивних показників (рис. 4). Доведено, що саме держава, в особі зазначених державних органів, повинна впливати на економічні об'єкти і процеси та на осіб, які в них беруть участь, щоб надати процесам організований характер, впорядкувати дії економічних суб'єктів, забезпечити виконання законів, підтримувати державні і суспільні інтереси.

На основі запропонованих науково-методологічних основ дослідження системи «продуктивність праці – якість життя» доведено, що система є взаємозалежною, на основі чого побудований механізм управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення (рис. 5), а саме, визначено формування потреби в управлінні продуктивністю праці, визначено напрями її підвищення та плановий рівень її зростання, крім цього, на макро- і мікрорівні визначено фактори і умови впливу на якість життя, а застосування кореляційно-регресійного, когнітивного моделювання та сценарного аналізу підтверджує доцільність застосування запропонованої методики оцінки управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя.

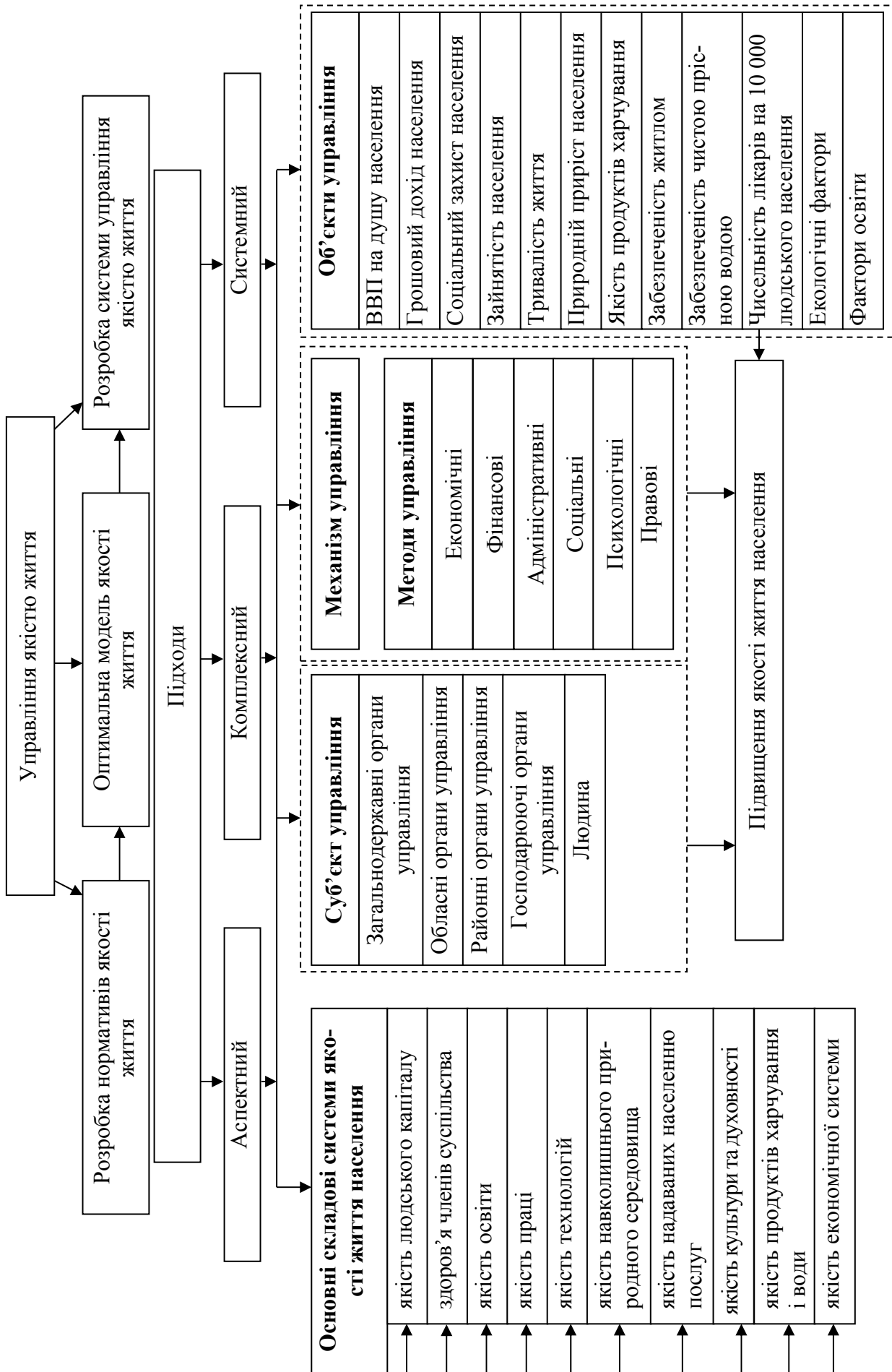

Рис. 4. Механізм управління якістю життя

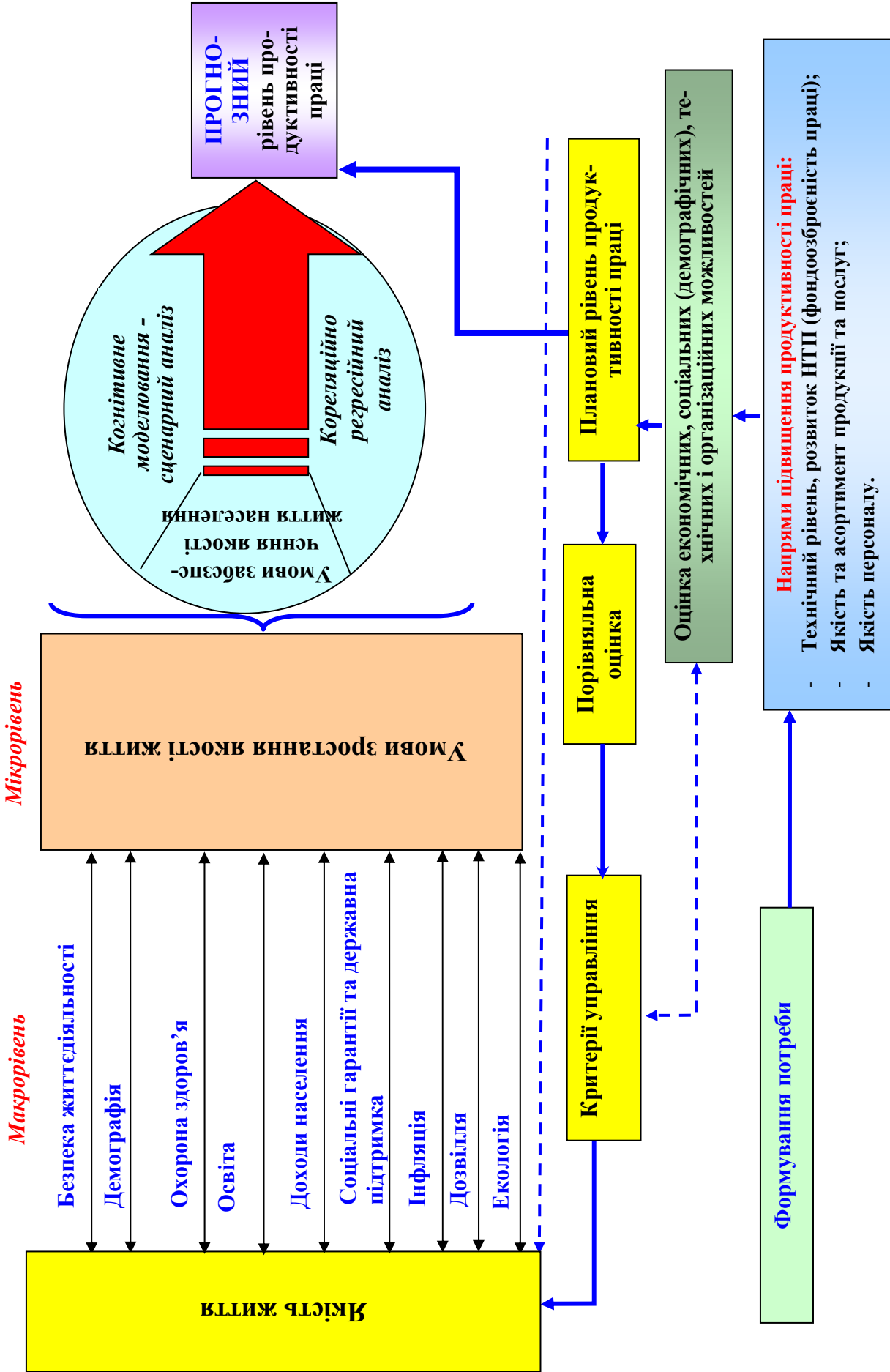

Рис. 5. Механізм управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження вирішено важливе науково-практичне завдання вдосконалення концептуальних та науково-методичних основ управління продуктивністю праці та розробка на цій основі практичних рекомендацій щодо підвищення якості життя. Основні висновки дослідження полягають у такому.

1. Досліджено теоретичні основи визначення змісту соціально-економічних категорій: «продуктивність праці», на відміну від існуючих, визначається як характеристика наявних передумов розвитку економічного потенціалу з метою покращення добробуту населення, що підкреслює суспільне значення взаємообумовленості процесів зростання продуктивності праці та якості життя; «якість життя» визначається як інтегральний показник, що характеризує міру вкладання економічних можливостей суспільства в покращення значущих для населення характеристик умов життя.

2. Запропоновано концептуальні та методичні засади вимірювання якості життя, які передбачають виокремлення системи індикаторів якості життя, основними з яких автор визначає: якість людського капіталу, здоров'я членів суспільства, якість житла, умови праці, доступність освіти тощо; особливістю методичного підходу є аналіз показників, отриманих на основі самоідентифікації, співставлення їх з нормативними значеннями та узагальнення відповідних експертних оцінок; результатом є систематизація параметрів впливу множини факторів на якість життя населення: демографічні, екологічні, освітні, економічні, параметри функціонування ринку праці, охорони здоров'я, дозвілля тощо.

3. Обґрунтовано застосування методики когнітивного моделювання і прогнозування впливу продуктивності праці на підвищення якості життя населення, специфічними рисами якої є послідовна формалізація процесів управління продуктивністю праці та якістю життя на основі структуризації змісту та параметрів взаємної обумовленості процесів, побудови когнітивної карти, визначення сили взаємного впливу чинників, розробки плану імпульсного моделювання як основи для вибору бажаного сценарію розвитку. Побудовані на основі когнітивного аналізу сценарії дозволяють зробити висновок, що основними факторами впливу на зміни в системі «якість життя» є: продуктивність праці, умови праці і освіта. Погіршення показників одного з них призводить до негативних наслідків в системі і, навпаки, поліпшення – суттєво збільшує показники інших цільових факторів системи.

4. Систематизовано теоретико-методологічні та організаційно-економічні основи дослідження складних систем, до яких відноситься система «продуктивність праці – якість життя», що є основою для проведення сценарного моделювання системи з побудовою прогнозованої її зміни в бік покращення.

5. На основі запропонованого підходу до аналізу складних систем взаємного впливу показників продуктивності праці та якості життя розкрито нелінійний характер впливу зростання продуктивності праці на якість життя: продемонстровано ознаки атипового впливу, який характеризується тим, що фактичне зростання продуктивності є проявом адаптації економіки до згортання масштабів економічної діяльності, оскільки відсутнє підтвердження впливу

зростання суспільної продуктивності праці на якість життя за комплексом критеріїв, тобто зростання суспільної продуктивності праці обмежено формує економічні умови зростання якості життя населення.

6. Визначено стратегічні пріоритети управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя на основі когнітивного моделювання та аналізу складних систем взаємного впливу показників продуктивності праці та якості життя, що дозволяють забезпечити якість і узгодженість управлінських рішень, спрямованих на зростання якості життя населення.

7. Проведено аналіз та формалізацію змісту та структури в системі управління якістю життя населення, результати яких представлені як механізм, що включає визначені автором складові системи якості життя населення, перелік та систематизацію суб'єктів, об'єктів та методів управління якістю життя; обґрунтовано варіативність застосування управлінських рішень на основі результатів сценарного моделювання та співставлення нормативних і суб'єктивних показників.

8. Побудовано механізм управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення, а саме: визначено потреби в управлінні продуктивністю праці, напрями її підвищення та плановий рівень зростання; систематизовано фактори макро- та мікрое впливу на якість життя; використання запропонованого механізму забезпечує реалізацію когнітивного моделювання та сценарного аналізу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Колективні монографії

1. Ярчук А. В. Взаємозв'язок зростання рівня життя та ефективності праці / А. В. Ярчук // Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку та економічного аналізу діяльності підприємств в Україні: Кол. монографія / За заг. редакцією д.е.н. Л. І. Антошкіної. – Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2016. – С. 205–210 (0,6 д.а.). *Особистий внесок здобувача полягає у обґрунтуванні факторів впливу зростання рівня життя на показники ефективності праці.*

2. Синяєва Л. В. Якість життя населення: поняття й показники / Л. В. Синяєва, А. В. Ярчук // Теоретико-методологічні і науково-практичні засади інноваційного забезпечення розвитку економіки: Кол. монографія / За редакцією Л. В. Синяєвої, С. А. Нестеренко. – Мелітополь, 2016. – С. 417–419 (0,6 д.а. / 0,3 д.а.). *Особистий внесок здобувача полягає у дослідженні сутності та значення основних методів оцінки рівня та якості життя населення.*

3. Ярчук А. В. Качество жизни в контексте теории и практики социального благосостояния / А. В. Ярчук // Формування компетентнісної компоненти фахівців з обліку і аудиту: Кол. монографія / За редакцією Л. В. Синяєвої, О. В. Вороновської. – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2016. – С. 329–333 (0,6 д.а.). *Особистий внесок здобувача полягає у обґрунтуванні соціально-економічного значення категорії якості життя в контексті розвитку добробуту держави.*

Статті у наукових фахових виданнях

4. Синяєва Л. В. Створення системи мотивації на підприємстві / Л. В. Синяєва, А. В. Ярчук // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М. Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2014. – № 2 (26). – С. 215–218 (0,4 д.а. / 0,2 д.а.). *Особистий внесок здобувача полягає у обґрунтуванні факторів і показників формування сучасних мотиваційних систем на підприємстві.*

5. Синяєва Л. В. Продуктивність праці як фактор впливу на конкурентоспроможність економіки України / Л. В. Синяєва, А. В. Ярчук // Вісник Донецького національного університету. Серія В : економіка і право. – 2014. – № 2. – С. 80–83 (0,4 д.а. / 0,2 д.а.). *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні причин низької продуктивності праці в Україні.*

6. Ярчук А. В. Производительность труда как показатель эффективности производственной деятельности // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л. В. Синяєвої. – Мелітополь : Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2014. – № 4 (28). – С. 222–226 (0,4 д.а.).

7. Синяєва Л. В. Розробка програми стратегічного менеджменту на підприємстві / Л. В. Синяєва, А. В. Ярчук // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л. В. Синяєвої. – Мелітополь : Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. – № 1 (30). – С. 66–72 (0,5 д.а. / 0,25 д.а.). *Особистий внесок здобувача полягає у проведенні аналізу та розробці програми стратегічного менеджменту.*

8. Ярчук А. В. Сутність поняття якості життя населення / А. В. Ярчук // Економіка і організація управління: Збірник наукових праць. – Вінниця : ДонНУ, 2016. – № 3 (23). – С. 430-439 (1,2 д.а.).

9. Ярчук А. В. Продуктивність праці як фактор впливу на якість життя населення України / А. В. Ярчук // Україна: аспекти праці. – 2018. – №1. – С. 16–21 (0,7 д.а.).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

10. Ярчук А. В. Оцінка якості трудового життя в організації / А. В. Ярчук // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л. В. Синяєвої. – Мелітополь : Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. – № 3 (32). – С. 224–231 (*Index Copernicus та інші*) (0,6 д.а.).

11. Ярчук А. В. Качество жизни в контексте теории и практики социального благосостояния / А. В. Ярчук // Наука: научно-производственный журнал. – Костанай, Костанайский инженерно-экономический университет им. М. Дулатова, 2016. - №4-3. – С. 460-463 (0,4 д.а.).

12. Синяєва Л. В. Удосконалення якості життя працівників у сфері освіти та медицини / Л. В. Синяєва, А. В. Ярчук // Збірник наукових праць Таврійського

державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л. В. Синяєвої. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2018. – № 3 (38). – С. 37–46 (*Index Copernicus та інші*) (1,0 д.а. / 0,5 д.а.). *Особистий внесок здобувача полягає у поглибленні розуміння залежності характеристик якості життя в Україні від пропорцій розподілу ресурсів, що виділяються на поліпшення цих характеристик.*

Публікації за матеріалами конференцій

13. Ярчук А. В. Мотивація праці та її використання в практиці управління підприємством / А. В. Ярчук // Фінансово-економічні проблеми розвитку сільських територій: Тези міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 6–7 травня 2014 р.). – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – С. 162–164 (0,2 д.а.).

14. Синяєва Л. В. Обеспечение качества рабочей силы в системе регулирования рынка труда / Л. В. Синяєва, А. В. Ярчук // Современное общество и наука: социально-экономические проблемы в исследованиях преподавателей вуза: сборник научных статей по итогам Международной научно-практической конференции (г. Волгоград, 27 февраля 2015 г.). – Волгоград: ФЕНИКС, 2015. – С. 281–289 (0,6 д.а. / 0,3 д.а.). *Особистий внесок здобувача полягає у дослідженні особливостей забезпечення якості робочої сили у системі регулювання ринку праці.*

15. Синяєва Л. В. Сутність і еволюція формування поняття «якість життя населення» / Л. В. Синяєва, А. В. Ярчук // Проблеми та перспективи сталого розвитку АПК: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 7–14 квітня 2015 року). – Мелітополь, ТДАТУ, 2015. – Т. 3. Економічні науки. – С. 21–23 (0,2 д.а. / 0,1 д.а.). *Особистий внесок здобувача полягає у обґрунтуванні еволюції поглядів на формування поняття «якість життя населення».*

16. Ярчук А. В. Рівень і якість життя населення України та методи їх оцінки / А. В. Ярчук // Розвиток соціально-економічних систем у трансформаційних умовах: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих учених (м. Бердянськ, 27–28 січня 2016 р.). – Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2016. – С. 55–56 (0,3 д.а.).

17. Ярчук А. В. Система критеріїв ефективності виробництва / А. В. Ярчук // Проблеми та перспективи сталого розвитку АПК: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 14-25 квітня 2016 р.). – Мелітополь: ТДАТУ, 2016. – С. 54–55 (0,2 д.а.).

18. Ярчук А. В. Індикатори оцінки якості життя населення / А. В. Ярчук // Соціально-економічний розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Бережани, 19–20 квітня 2018 р.). – Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. – С. 443–445 (0,2 д.а.).

19. Синяєва Л. В. Проблеми та перспективи зростання продуктивності праці та якості життя в Україні / Л. В. Синяєва, А. В. Ярчук // Менеджмент результативної трансформації аграрної сфери економіки України: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Бережани, 12 червня 2018 р.). – Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. – С. 23–25 (0,2 д.а. / 0,1 д.а.). *Особистий внесок*

здобувача полягає у дослідженні проблематики оцінки рівня та якості життя населення, проведенні аналізу перспективного зростання продуктивності праці.

20. Ярчук А. В. Вплив продуктивності праці на якість життя населення / А. В. Ярчук // Соціально-економічні проблеми розвитку бізнесу та місцевого самоврядування: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 14–15 червня 2018 р.). – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. – С. 225–227 (0,2 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Ярчук А. В. Управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. – Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2019.

Дисертаційну роботу присвячено вдосконаленню концептуальних та науково-методичних основ управління продуктивністю праці та розробці на цій основі практичних рекомендацій щодо підвищення якості життя.

Досліджено теоретичні основи визначення змісту соціально-економічних категорій «продуктивність праці» та «якість життя». Проаналізовано концептуальні та методичні засади вимірювання якості життя населення. Обґрунтовано застосування методики когнітивного моделювання і прогнозування впливу продуктивності праці на підвищення якості життя населення. Систематизовано теоретико-методологічні та організаційно-економічні основи дослідження складних систем, до яких відноситься система «продуктивність праці – якість життя». Розроблено науково-методичне забезпечення прогнозування динаміки та взаємного впливу показників продуктивності праці та якості життя. Визначено стратегічні пріоритети управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя. Формалізовано зміст та структуру системи управління якістю життя населення. Побудовано механізм управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення.

Ключові слова: продуктивність праці, якість життя, управління продуктивністю праці, забезпечення якості життя населення, оцінка якості життя населення, когнітивна карта, когнітивне моделювання, прогнозування, механізм управління якістю життя, стратегічні пріоритети управління продуктивністю праці, механізм управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення.

АННОТАЦИЯ

Ярчук А. В. Управление производительностью труда в системе обеспечения качества жизни населения. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.07 – демография, экономика труда, социальная экономика и политика. – Донецкий национальный университет имени Василя Стуса, Винница, 2019.

Диссертационная работа посвящена совершенствованию концептуальных и научно-методических основ управления производительностью труда и разработке на этой основе практических рекомендаций по повышению качества жизни.

В диссертации исследованы теоретические основы определения содержания социально-экономических категорий «производительность труда», которая в отличие от существующих, определяется как характеристика имеющихся предпосылок развития экономического потенциала с целью улучшения благосостояния населения, подчеркивает общественное значение взаимообусловленности процессов роста производительности труда и качества жизни; «качество жизни» определяется как интегральный показатель, характеризующий степень вложения экономических возможностей общества в улучшение значимых для населения характеристик условий жизни.

Проанализированы концептуальные и методические основы измерения качества жизни населения, которые объединяют, во-первых, формирование системы индикаторов качества жизни (качество человеческого капитала, здоровье членов общества, качество образования, труда, технологий), во-вторых, сопоставление показателей самоидентификации, нормативных значений и экспертных оценок качества жизни, в-третьих, систематизацию параметров влияния множества факторов на качество жизни населения (демографические, экологические, образовательные, экономические, параметры функционирования рынка труда, здравоохранение).

Обоснованы стратегические приоритеты управления производительностью труда на основе когнитивного моделирования и анализа сложных систем взаимного влияния показателей производительности труда и качества жизни; специфическими чертами предложенного подхода является последовательная формализация процессов управления производительностью труда и качеством жизни на основе структуризации содержания и параметров взаимной обусловленности процессов, построения когнитивной карты, определение силы взаимного влияния факторов, разработки плана импульсного моделирования как основы для выбора желаемого сценария развития.

Систематизированы теоретико-методологические и организационно-экономические основы исследования сложных систем, к которым относится система «производительность труда - качество жизни». Разработано научно-методическое обеспечение прогнозирования динамики и взаимного влияния показателей производительности труда и качества жизни.

Проведены анализ и формализация содержания и структуры в системе управления качеством жизни населения, результаты которых представлены как механизм, включающий определенные автором составляющие системы качества жизни населения, перечень и систематизацию субъектов, объектов и методов управления качеством жизни. Обосновано вариативность применения управленческих решений на основе результатов сценарного моделирования и сопоставления нормативных и субъективных показателей.

Построен механизм управления производительностью труда в системе обеспечения качества жизни населения, а именно: определены потребности в управлении производительностью труда, направления ее повышения и плановый

уровень роста; систематизированы факторы макро- и микровлияния на качество жизни. Использование предложенного механизма обеспечивает реализацию когнитивного моделирования и сценарного анализа.

Ключевые слова: производительность труда, качество жизни, управление производительностью труда, обеспечение качества жизни населения, оценка качества жизни населения, когнитивная карта, когнитивное моделирование, прогнозирование, механизм управления качеством жизни, стратегические приоритеты управления производительностью труда, механизм управления производительностью труда в системе обеспечения качества жизни населения.

SUMMARY

Yarchuk A. V. Management of labor productivity in the system of ensuring quality of life of the population. – Qualification research work as a manuscript.

Dissertation on the receipt of the scientific degree of candidate of economic sciences on speciality 08.00.07 – Demography, labor economics, social economics and policy. – Vasyl’ Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2019.

The dissertation is devoted to the improvement of conceptual and scientific-methodical foundations of labor productivity management and the development of practical recommendations on improving the quality of life on this basis.

The theoretical bases of determining the content of socio-economic categories “productivity of labor” and “quality of life” are researched. The conceptual and methodical principles of measuring the quality of life of the population are analyzed. The application of the method of cognitive modeling and forecasting of the impact of labor productivity on improving the quality of life of the population is substantiated. The theoretical and methodological and organizational and economic bases of the study of complex systems, which include the system “productivity of labor - quality of life”, are systematized. The scientific and methodological provision of prediction of dynamics and mutual influence of indicators of labor productivity and quality of life has been developed. Strategic priorities of labor productivity management in the system of ensuring quality of life are determined. The content and structure of the quality management system of the population are formalized. The mechanism of labor productivity management in the system of ensuring the quality of life of the population is constructed.

Keywords: productivity, quality of life, productivity management, quality of life of the population, assessment of the quality of life of the population, cognitive map, cognitive modeling, forecasting, quality of life management, strategic priorities of labor productivity management, labor productivity management mechanism in the quality assurance system life of the population.

ЯРЧУК АНГЕЛІНА ВОЛОДИМИРІВНА

**УПРАВЛІННЯ ПРОДУКТИВНІСТЮ ПРАЦІ
В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ**

Спеціальність 08.00.07 – демографія, економіка праці,
соціальна економіка і політика

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підписано до друку 02.05.2019 р.
Формат 60×90/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Гарнітура Times New Roman.
Умов. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 183

Віддруковано з оригіналу макету замовника.
Центр оперативного друку «Документ Принт»
ФОП Кушнір Ю.В.
м. Вінниця, вул. Академіка Янгеля, 4, 1-й поверх, оф. 114.
Тел. 067 390 20 88
